

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΟΥ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1966

Έπιτεύξεις καὶ προβλήματα τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας

1. Γενικαὶ παρατηρήσεις.

Τὸ 1966 ὑπῆρξε διὰ τὴν ἑλληνικὴν οἰκονομίαν ἔτος σημαντικῆς προόδου καὶ ὠρισμένων διαρθρωτικῶν μεταβολῶν μακροχρονιωτέρας σημασίας.

Τὸ ἀκαθάριστον ἔθνικόν εἰσόδημα ἠῤῥῆθη εἰς σταθερὰς τιμὰς κατὰ 8,2 % ἔναντι 7,2 % τὸ 1965. Ἰδιαιτέρως εὐνοϊκαὶ ὑπῆρξαν αἱ ἐξελίξεις εἰς τὴν βιομηχανικὴν παραγωγὴν, ἡ ὁποία ἔσημείωσε τὸν ὑψηλότερον ρυθμὸν ἀνόδου τῆς τελευταίας δεκαετίας, ἦτοι 15,4 %. Τὸ ἀγροτικὸν ὅμως εἰσόδημα, αὔξηθὲν κατὰ 1,6 %, ἔσημείωσε τὸ χαμηλότερον ποσοστὸν ἀνόδου τῆς τελευταίας τετραετίας.

Ἡ ἀκαθάριστος δαπάνη τῆς οἰκονομίας εἰς σταθερὰς τιμὰς ἠῤῥῆθη κατὰ 7,0 % ἔναντι 10,3 % τὸ 1965, κυρίως λόγω μικροτέρας αὔξησεως τῶν ἀποθεμάτων ἐντὸς τοῦ 1966.

Ἡ σχέσις καταναλώσεως πρὸς ἀκαθάριστον ἔθνικόν προῖον ἔσημείωσε μικρὰν περαιτέρω αὔξησιν ἐντὸς τοῦ 1966, ἀνελθοῦσα εἰς 85,7 %. Ἐπίσης ὅμως ἠῤῥῆθη ἡ σχέσις τῶν ἀκαθαρίστων ἐπενδύσεων παγίου κεφαλαίου πρὸς τὴν συνολικὴν δαπάνην τῆς οἰκονομίας ἀπὸ 19,6 % τὸ 1965 εἰς 20,7 % τὸ 1966. Ἄλλ' ἐντὸς τοῦ συνόλου τῶν ἐπενδύσεων παρατηρήθη κάμψις τοῦ ρυθμοῦ ἀνόδου τῶν ἐπενδύσεων τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως τόσον εἰς τὴν μεταποίησιν ὅσον καὶ εἰς τὰς οἰκοδομὰς, ἐνῶ ἀντιθέτως αἱ δημόσια ἐπενδύσεις παγίου κεφαλαίου ἔσημείωσαν μεγαλύτεραν αὔξησιν ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ 1965.

Ἡ ὑπερβάλλουσα ζήτησις τῆς οἰκονομίας, ἀνελθοῦσα ἐντὸς τοῦ 1966, εἰς 19.857 ἑκατομμύρια δραχμῶν, ὑπῆρξε μικροτέρα τῆς ἀνιστοίχου τοῦ 1965, ἐξεδηλώθη δὲ κατὰ 41,5 % ὑπὸ μορφὴν ὑψώσεως τοῦ γενικοῦ ἐπι-

πέδου τῶν τιμῶν, ἦτοι κατὰ ποσοστὸν τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ὑψηλότερον τῆς τελευταίας πενταετίας καὶ πιθανώτατα ὑποδηλοῖ ὅτι αἱ πιέσεις ἐκ πληθωρισμοῦ κόστους ὑπῆρξαν ἐντονώτεροι ἢ κατὰ τὸ παρελθόν.

Ἡ ἀξιολόγησις τῆς οἰκονομικῆς ἐμπειρίας τοῦ παρελθόντος ἔτους πρέπει νὰ γίνῃ ἐντὸς τοῦ γενικωτέρου πλαισίου τῆς διαδικασίας ἀναπτύξεως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας ὑπὸ τὸ εὐρύτερον πρῶσιμα τόσον τῶν ἐπιτεύξεων τοῦ παρελθόντος ὅσον καὶ τῶν προοπτικῶν τοῦ μέλλοντος.

Κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον ἡ ἑλληνικὴ οἰκονομία ἐπέτυχε ρυθμούς ἀυξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος διεθνῶς πρωτοποριακούς. Τοῦτο ἀνεγνωρίσθη καὶ διεθνῶς ὑπὸ ἐγκύρων ἀναλυτῶν τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν ἐξελίξεων.

Βεβαίως εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἐσημειώθησαν σημαντικαὶ ἀποκλίσεις ἐκ τῆς ἰδεατῆς μεγιστοποιήσεως καὶ τῶν προσπαθειῶν καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων, οὐσιώδεις δὲ ὑστερήσεις παρατηροῦνται εἰσέτι ἀπὸ πλευρᾶς ἐπιτεύξεως τῶν ἀπαραιτήτων διαρθρωτικῶν ἀναπροσαρμογῶν καὶ βελτιώσεων. Ἄλλὰ δὲν πρέπει νὰ συγχέωνται αἱ ἔννοιαι τοῦ ρυθμοῦ καὶ τοῦ ἐπιπέδου οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Ἡ ἑλληνικὴ οἰκονομία προσοδεύει μὲν ταχέως, ἀλλὰ ἡ ἀπόστασις τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ καλύψῃ διὰ τὴν προσεγγίση τὰ ἐπίπεδα ὑλικῆς εὐημερίας τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν εἶναι μεγάλη.

Εἰς τὸ ἐνδιάμεσον στάδιον οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως εἰς τὸ ὁποῖον ἔχει ἤδη εἰσέλθει ἡ Ἑλλάς ἡ συνέχισις καὶ ἡ βελτιώσις τῶν ρυθμῶν οἰκονομικῆς ἀνόδου ἐξαρτῶνται κρισίμως ἐκ τῆς πραγματοποιήσεως διαρθρωτικῶν μεταβολῶν εἰς εὐρείαν ἔκτασιν καὶ βάθος. Αἱ ἐπελθοῦσαι κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ 1966 ὥρισμένα ἐπιθυμητὰ διαρθρωτικὰ μεταβολαί, ὡς ἡ ἐκτόπισις τῆς χρυσοφιλίας καὶ ἡ ἐπιβράδυνσις τῆς οἰκοδομικῆς δραστηριότητος, μὴ συνοδευθεῖσαι ἀπὸ συμπληρωματικὰς διαρθρωτικὰς βελτιώσεις—ἰδίως εἰς τὸν τομέα τῶν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων—κατέστησαν ἐκδήλους τὰς ἀδυναμίας τῆς οἰκονομίας πρὸς παραγωγικὴν ἀξιοποίησιν τῶν διαθέσιμων πόρων, μὲ ἐνδεχόμενον ἀποτέλεσμα τὴν τάσιν χαλαρώσεως τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος.

Εἶναι βέβαιον ὅτι, ἐφόσον χρειασθῇ, ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ διαθέτει ἀποτελεσματικὰ μέσα συμψηφιστικῆς ἐνισχύσεως τῆς ἐνεργοῦ ζήτησεως κατὰ τρόπον ἀποκλείοντα κάμψιν τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος. Ἡ συμψηφιστικὴ αὕτη πολιτικὴ εἰς μίαν ὑπὸ ἀνάπτυξιν οἰκονομίαν πρέπει κατ' ἀρχὴν νὰ εἶναι ἀναδιαρθρωτικοῦ καὶ ἀμέσως παραγωγικοῦ χαρακτῆρος, ἦτοι οἱ ἐκ τῆς κάμψεως ὥρισμένων δραστηριοτήτων καθιστάμενοι διαθέσιμοι πόροι δέον ταχέως νὰ κατευθύνωνται πρὸς τοὺς τομεῖς οἱ ὅποιοι κατὰ κύριον λόγον συμβάλλουν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν. Ἡ ἐνίσχυσις ἀμφιβόλου παραγωγικότητος ἢ καταναλωτικῶν δαπανῶν δύναται βραχυχρονίως νὰ ἐπιβοηθήσῃ εἰς τὴν τόνωσιν τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος, ἀλλὰ ἀντιστοί-

χως ματαιοὶ τὴν συμβολὴν τῶν ἐν λόγῳ δαπανῶν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν.

Εἰς τὴν ἑλληνικὴν οἰκονομίαν τόσον ὁ ἰδιωτικὸς ὅσον καὶ ὁ δημόσιος τομεὺς διαθέτουν εὐρείας δυνατοῦτητας παραγωγικῆς ἀξιοποιήσεως τῶν ἐκάστοτε διαθέσιμων πόρων. Ὁ νομισματικὸς προγραμματισμὸς δημιουργεῖ ἤδη τὰς ἀπαιραιτήτους πρὸς τοῦτο συνθήκας, παραλλήλως δὲν ἔχουν ἐπισημανθῆ ὡς ἐπίκεντρα συμψηφιστικῆς καὶ ἀναπτυξιακῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος οἱ τομεῖς τῶν βιομηχανικῶν καὶ τουριστικῶν ἐπενδύσεων καὶ τῆς λαϊκῆς καὶ ἀγροτικῆς στέγης.

2. Νομισματικὰ θέματα.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ παρελθόντος ἔτους, παρὰ τὴν εὐνοϊκωτέραν διαμόρφωσιν τῶν κυριωτέρων νομισματικῶν μεγεθῶν, αἱ προϋπάρχουσαι νομισματικαὶ πιέσεις διετήρησαν τὴν ἔντασίν των. Οὕτω, ἡ σημειωθείσα μείωσις τῆς ὑπερβαλλούσης ζητήσεως δὲν ἀπέτρεψεν ἐντόνους πιέσεις ἐπὶ τῶν τιμῶν κατὰ κύριον λόγον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν.

Ἐντὸς τοῦ 1966 ἡ μὲν συνολικὴ προσφορὰ χρήματος ἐσημείωσεν ἀύξησιν κατὰ 3.433 ἑκατομμύρια δραχμάς, ἡ δὲ νομισματικὴ κυκλοφορία κατὰ 2.835 ἑκατομμύρια δραχμάς ἔναντι ἀντιστοίχων ἀυξήσεων ἐκ 4.155 καὶ 3.118 ἑκατομμυρίων δραχμῶν κατὰ τὸ 1965.

Ἡ μικροτέρα ἀύξησις τῆς προσφορᾶς χρήματος ἐντὸς τοῦ 1966, ἔναντι τοῦ προηγουμένου ἔτους, ὀφείλεται κυρίως εἰς τὸν ἰδιωτικὸν τομέα τῆς οἰκονομίας, ἡ ἐπίδρασις τοῦ ὁποίου ὑπῆρξε μειωτικὴ, ἐνῶ κατὰ τὸ 1965 ὑπῆρξεν ἀύξητικὴ. Ὁ δημόσιος τομεὺς ἐξ ἄλλου ὑπῆρξε μὲν καὶ πάλιν ἀύξητικὸς παράγων τῆς προσφορᾶς χρήματος, ἀλλὰ εἰς μικροτέραν ἔκτασιν. Ὁ ἔξωτερικὸς τομεὺς ἤσκησε μικροτέραν μειωτικὴν ἐπίδρασιν ἢ κατὰ τὸ 1965.

Μεταξὺ Δεκεμβρίου 1965 καὶ Δεκεμβρίου 1966 ὁ μὲν τιμάρθιμος χονδρικῆς πωλήσεως ἐσημείωσεν ἀύξησιν κατὰ 4,2%, ὁ δὲ δείκτης τιμῶν καταναλωτοῦ κατὰ 4,6% ἔναντι ἀυξήσεώς των κατὰ 3,6% καὶ 5% ἀντιστοίχως κατὰ τὸ 1965.

Αἱ ἐντὸς τοῦ 1966 ἀυξήσεις τῶν τιμαριθμῶν προῆλθον κυρίως ἐξ ἀνατιμήσεων ὠρισμένων βασικῶν εἰδῶν διατροφῆς παραγομένων ἐγχωρίως συνεπεῖα στενότητος τῆς προσφορᾶς των καὶ ηὔξημένων τιμῶν στηριξέως ἐνίων ἐκ τούτων ὑπὸ τοῦ Κράτους. Εἰς τὴν ἄνοδον ὁμως τῶν τιμαριθμῶν συνετέλεσε οὐσιωδῶς καὶ ἡ ὑπερτίμησις τῶν ἐγχωρίως παραγομένων βιομηχανικῶν καὶ βιοτεχνικῶν προϊόντων λόγῳ ἀυξήσεως τοῦ κόστους παραγωγῆς των κατόπιν τῆς ἀνόδου τῶν ἡμερομισθίων, τῆς ὑψώσεως τῶν τιμῶν ἐνίων πρώτων ὑλῶν καὶ τῶν προσθέτων φορολογικῶν ἐπιβαρύνσεων αἱ ὁποῖα ἐπεβλήθησαν ἐντὸς τοῦ 1966. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸν δείκτην τιμῶν

καταναλωτοῦ ἀξιόλογος ὑπῆρξε καὶ ἡ ἐπίδρασις ἐκ τῆς περαιτέρω, ἐντὸς τοῦ 1966, ἀνατιμήσεως ὠρισμένων ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν ἐλεγχομένων ὑπὸ τοῦ Κράτους.

Ἐντὸς τοῦ 1966 τὰ κατώτατα ὄρια μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων ηὔξήθησαν κατὰ ποσοστὰ διαβαθμιζόμενα ἀπὸ 17,2% ἕως 29,6%. Ἐξ ἄλλου, συμφώνως πρὸς τὰ στοιχεῖα τοῦ ΙΚΑ, τὸ μέσον γενικὸν ἡμερομισθιον ὑψώθη κατὰ 12,1%. Ἐκ δὲ τῶν προσωρινῶν ἐκτιμήσεων τῆς ΕΣΥΕ, προκύπτει ὅτι τὸ μέσον ὠρομισθιον εἰς τὴν μεταποίησιν ηὔξήθη κατὰ 12,2% ἔναντι ποσοστοῦ ἀνόδου τοῦ μέσου ἐπιπέδου τῶν μισθῶν κατὰ 15,2%.

Εἰς τὸ τέλος τοῦ 1966 συνεπληρώθη τὸ πρῶτον ἔτος ἀπὸ τῆς καθιερώσεως τῶν μέτρων ρυθμίσεως τῆς ἀγορᾶς τῆς χρυσῆς λίρας. Ἡ ἀνταπόκρισις τοῦ κοινοῦ, κατανοήσαντος τὸ ἴδιον αὐτοῦ συμφέρον, καὶ ἡ ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἀδιάκοπος καὶ συστηματικὴ παρακολούθησις τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ληφθέντων μέτρων ἐξησφάλισαν καὶ ἐπαγίωσαν τὰ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐκδηλωθέντα εὐνοϊκὰ ἀποτελέσματα. Οὕτω, ἡ ἐπανεισροὴ εἰς τὴν Τραπεζάν τῆς Ἑλλάδος πολλῶν ἑκατομμυρίων χρυσῶν λιρῶν ἐπετεύχθη παραλλήλως πρὸς μείωσιν τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας, ραγδαίαν αὔξησιν τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων καὶ ἀνακοπὴν τῆς διαρροῆς τῶν συναλλαγματικῶν διαθεσίμων τῆς χώρας. Δέον νὰ ὑπογραμμισθῇ ὅτι ἡ ἐκτόπισις τῆς χρυσοφιλίας ἀποτελεῖ τὴν σημαντικωτέραν ἴσως κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη διαρθρωτικὴν βελτίωσιν ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Πράγματι, εἰς τὰς ὑπὸ ἀνάπτυξιν χώρας ἡ ἀποταμίευσις τοῦ κοινοῦ λαμβάνει κατὰ μέγα μέρος ἀποθησαυριστικὸν χαρακτήρα, μὴ διοχετευομένη εἰς τὴν οἰκονομίαν πρὸς παραγωγικὴν ἀξιοποίησιν. Εἰς τὴν περίπτωσιν δὲ τῆς Ἑλλάδος, πέραν τῆς στειροποιήσεως μέρους τῆς ἐθνικῆς ἀποταμιεύσεως ὑπὸ μορφὴν χρυσῶν λιρῶν, ἡ ἀγορὰ τῆς χρυσῆς λίρας καθ' ἑαυτὴν ἀπετέλει ἐστίαν νοσηρᾶς ψυχολογίας, ἡ ὁποία ἐπηρέαζε δυσμενῶς ὄχι μόνον τὴν ἀποταμιευτικὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν καθόλου οἰκονομικὴν συμπεριφορὰν τοῦ κοινοῦ. Ἀκριβῶς διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἡ ἐκρίζωσις τῆς χρυσοφιλίας ἀποτελεῖ βασικὴν διαρθρωτικὴν βελτίωσιν καὶ τῆς ἀποταμιευτικῆς συμπεριφορᾶς τοῦ κοινοῦ, δημιουργοῦσα νέους πόρους διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν.

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, ἐσημειώθη ἡ μεγαλυτέρα μέχρι τοῦδε αὔησις τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων εἰς τὰς τραπέζας, ἀνελθοῦσα εἰς 8.199 ἑκατομμύρια δραχμῶν ἢ 21,5%. Τὸ γεγονός, εὐνοϊκὸν καθ' ἑαυτό, ἐδημιούργησε καὶ ὠρισμένας ἀνησυχίας ὡς πρὸς τὸ ἐνδεχόμενον κάμψως τῆς ἐνεργοῦς ζήτησεως με ἀντιστοιχοὺς ἐπιπτώσεις ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος. Ἐπ' αὐτοῦ δέον νὰ παρατηρηθῇ ὅτι ἡ αὔησις τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων δὲν ταυτίζεται καθ' ἀνάγκην πρὸς ἀντίστοιχον αὔησιν τῆς συνολικῆς ἀποταμιεύσεως, καθόσον αὗται καλύπτουν μέρος μόνον τῆς συνολικῆς ἀποτα-

μιεύσεως τοῦ κοινοῦ. Καὶ ἀφ' ἑτέρου, ὅτι καθ' ὃ μέρος ἡ αὔξεις τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς πωλήσεως ἑκατομμυρίων χρυσῶν λιρῶν ἀποθησαυρισθεῖσων ἀπὸ μακροῦ χρόνου οὐδεμίαν ἀνασταλτικὴν ἐπίδρασιν ἔχει ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος, ἀλλ' ἀντιθέτως ἐπιτρέπει τὴν ἄσκησιν περαιτέρω ἐπεκτατικῆς ὠθησεως ἐπὶ τῆς οἰκονομίας. Βεβαίως ἡ συνεχιζομένη κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τοῦ τρέχοντος ἔτους ταχυτάτη αὔξεις τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων, συνδυαζομένη πρὸς τὰ συμπτώματα κάμψεως τῆς ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος εἰς ὠρισμένους τομεῖς τῆς οἰκονομίας, θέτει τὸ ὅλον πρόβλημα ἐπὶ ἄλλης βάσεως. Ἦδη ὅμως πρὸς ἀποκλεισμόν τῆς ἐνδεχομένης ἐντεῦθεν χαλαρώσεως τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος ἐξησφαλίσθη ἡ ἐτοιμότης τοῦ νομισματικοῦ προγραμματισμοῦ διὰ τὴν ἄσκησιν ἀποτελεσματικῆς συμψηφιστικῆς πολιτικῆς ἀναδιαρθρωτικοῦ χαρακτῆρος.

Ὁ ἐξωτερικὸς τομεὺς τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, παραλλήλως πρὸς τὴν ἔλλειμματικότητα αὐτοῦ, ἐμφανίζει ὠρισμένας ἰδιομορφίας :

Π ρ ὠ τ ο ν : Ἡ ἑλληνικὴ οἰκονομία εἶναι ἤδη εἰς μέγαν βαθμὸν οἰκονομία «ἀνοικτὴ» πρὸς τὸν ὑπόλοιπον κόσμον, μὲ προοπτικὴν περαιτέρω αὔξεσεως τῆς ἐξαρτήσεως αὐτῆς ἐκ τῶν συναλλαγῶν μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ὡς δεικνύει ἡ ἐμπειρία πλείστων χωρῶν.

Δ ε ὑ τ ε ρ ο ν : Τὰ κυριώτερα ἐνεργητικὰ στοιχεῖα τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν συντίθενται ἐκ μεγεθῶν ἰδιαιτέρας εὐπαθείας ὡς πρὸς τὸ ἐκάστοτε ἐπικρατοῦν κλίμα ἐμπιστοσύνης διὰ τὰς γενικωτέρας ἐν τῇ χώρᾳ κοινωνικοοικονομικὰς ἐξελίξεις. Οὕτω ἡ ἐδραίωσις γενικωτέρου κλίματος ἐμπιστοσύνης εἰς τὴν χώραν προσδιορίζει ἀποφασιστικῶς καὶ τὴν διατήρησιν τῆς ἰσορροπίας τοῦ ἐξωτερικοῦ τομέως τῆς οἰκονομίας.

Ἡ αὔξουσα ἔλλειμματικότης τοῦ ἐξωτερικοῦ τομέως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας ἀποτελεῖ βασικὸν περιοριστικὸν παράγοντα εἰς τὴν διαδικασίαν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Κατὰ συνέπειαν, διαρθρωτικαὶ βελτιώσεις, εἰδικώτερον δὲ ποσοτικὴ καὶ διαρθρωτικὴ βελτιώσεις τῶν ἐξαγωγῶν, κατέστησαν πλέον ἢ ἐπιτακτικαὶ εἰς τὸν ἐξωτερικὸν τομέα τῆς οἰκονομίας διὰ τὴν αὔξησιν τῶν ἐνεργητικῶν στοιχείων τοῦ ἰσοζυγίου τρεχουσῶν συναλλαγῶν.

Ἀπὸ πλευρᾶς τῆς κινήσεως κεφαλαίων δέον νὰ τονισθῇ ἡ ἀνάγκη σοβαρᾶς ἀντιμετώπισεως τοῦ προβλήματος τοῦ ἐξωτερικοῦ δανεισμοῦ. Ἐπιβάλλεται ἡ ὀργανικὴ καὶ μακρόπνοος σύνδεσις μετὰ αὐτοῦ καὶ τῆς διαδικασίας οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Ἡ δὲ ἐπιβάρυνσις τῆς οἰκονομίας ἐκ τῆς συνάψεως ἐξωτερικῶν δανείων δέον νὰ ἀναλαμβάνεται μόνον ὅταν οἱ οὕτω τιθέμενοι εἰς τὴν διάθεσιν τῆς δανειζομένης χώρας πραγματικοὶ πόροι εἶναι ἀναγκαῖοι καὶ δύνανται νὰ ἀπορροφηθοῦν παραγωγικῶς. Μόνον διὰ τῆς αὐστηρᾶς τηρήσεως τῶν δύο αὐτῶν ἀρχῶν θὰ ἀποφευχθῇ ἡ μετὰ σύντομον χρονικὸν διάστημα ὑπερχρέωσις τῆς οἰκονομίας.

Ὁ γενικὸς κρατικὸς προϋπολογισμὸς ἀφῆκεν ἐντὸς τοῦ 1966 ἄνοιγμα ἐκ 3 800 ἑκατομμυρίων δραχμῶν ἔναντι 4.170 ἑκατομμυρίων δραχμῶν τὸ 1965. Ὁ τακτικὸς ὅμως προϋπολογισμὸς ἐπραγματοποίησε πλεόνασμα κυμαινόμενον μεταξὺ 2.400 καὶ 2.500 ἑκατομμυρίων δραχμῶν.

Εἰδικώτερον, τὸ σύνολον τῶν ἐξ ἑλληνικῶν πηγῶν ἐσόδων τοῦ γενικοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ ἀνῆλθεν ἐντὸς τοῦ 1966 εἰς 34.950 ἑκατομμύρια δραχμὰς ἔναντι 29.190 ἑκατομμυρίων τὸ 1965, ἐνῶ τὸ σύνολον τῶν δαπανῶν τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ τοῦ κρατικοῦ προγράμματος ἐπενδύσεων ἐκτιμᾶται εἰς 38.750 ἑκατομμύρια δραχμὰς ἔναντι 33.360 ἑκατομμυρίων τὸ 1965.

Ἡ κάλυψις τοῦ ἀνοίγματος τοῦ γενικοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ ἐπραγματοποιήθη κατὰ 2.100 ἑκατομμύρια δολλάρια ἐξ ἐσωτερικοῦ δανεισμοῦ, κατὰ 750 ἑκατομμύρια δραχμὰς ἐξ ἐξωτερικοῦ δανεισμοῦ, κατὰ 35 ἑκατομμύρια δραχμὰς ἐκ μεταβιβάσεων ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς καὶ κατὰ τὸ ὑπόλοιπον ἐκ τῶν προσωρινῶν προκαταβολῶν τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἔναντι προσθέτων δανειακῶν πόρων καὶ ἐξωτερικῆς βοήθειας μὴ πραγματοποιηθέντων εἰσέτι.

Αἱ δαπάναι τοῦ κρατικοῦ προγράμματος ἐπενδύσεων ἐσημείωσαν αὔξησην κατὰ 32,4% ἀνεληθοῦσαι εἰς 7.100 ἑκατομμύρια δραχμῶν. Αἱ παράλληλοι δημόσιαι ἐπενδύσεις ἐμφανίζονται ἀντιθέτως μειωμέναι ἔναντι τοῦ 1965.

3. Θέματα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

Ἡ πρωταρχικὴ ἀνάγκη ἐπιτεύξεως διαρθρωτικῶν μεταβολῶν καὶ βελτιώσεων καθίσταται πλέον σαφῆς ὅταν ἐξετάζεται ὑπὸ τὸ συγκεκριμένον πρῶσμα τῶν προβλημάτων ἑνὸς ἑκάστου οἰκονομικοῦ τομέως.

Ἡ ἐνίσχυσις τῶν ἀγροτικῶν εἰσοδημάτων εἶναι καὶ οἰκονομικῶς σκόπιμος καὶ κοινωνικῶς ἐπιβεβλημένη. Τὸ πρόβλημα ὅμως ἔγκειται ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὸ νὰ ἐξασφαλισθῇ οὐσιώδης καὶ πραγματικὴ ἐνίσχυσις τῶν ἀγροτικῶν εἰσοδημάτων, καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸ νὰ καταστῇ ἡ σχετικὴ πολιτικὴ προστασίας ἀποφασιστικὸν ὄργανον ἀναδιαρθρώσεως καὶ ἀναπτύξεως τοῦ ἀγροτικοῦ τομέως.

Συμφώνως πρὸς γενομένης ἐκτιμήσεις, ἐκ τῆς συνολικῆς ἐπιδοτήσεως τοῦ ἀγροτικοῦ τομέως κατὰ 14 δισεκατομμύρια δραχμῶν μεταξὺ 1954 καὶ 1964, τὸ 75% περίπου προῆλθεν ἐκ τοῦ καθορισμοῦ τιμῆς ἀσφαλείας διὰ τὰ προϊόντα σίτος, ἐλαιόλαδον, καπνός, κορινθιακὴ καὶ σουλτανίνα, μόνον δὲ τὸ ὑπόλοιπον 25% ἀφεώρα ἐπιδοτήσεις πρὸς τὸν σκοπὸν προωθήσεως ἐπιθυμητῶν καλλιεργειῶν.

Ἡ ἀνωτέρω μορφή καὶ κατανομή τῆς προστασίας ἠνθόνησε τὰς «παθητικὰς» καλλιεργείας, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν συσσώρευσιν τεραστίων ἀποθεμάτων

τῶν ἐπιδοτηθέντων προϊόντων, ἐνῶ ἀντιστοίχως οἱ προγραμματισθέντες στόχοι εἰς τὰς «δυναμικὰς» καλλιεργείας δὲν ἐπραγματοποιήθησαν.

Ἡ ἀπαραίτητος ἀναμόρφωσις τῆς πολιτικῆς προστασίας τοῦ ἀγροτικοῦ τομέως δέον νὰ τείνη πρὸς τρεῖς κατευθύνσεις: Αἱ μέθοδοι προστασίας νὰ μὴ ἐπηρεάζουν ἀμέσως ἢ ἐμμέσως τὸν μηχανισμόν τῶν τιμῶν, νὰ συστηματοποιηθῇ ἡ ὅλη προσπάθεια διὰ τῆς χαράξεως ἐνιαίας γεωργικῆς πολιτικῆς, καθόσον ἡ ὑπαρξίς πολλῶν φορέων ἀσκήσεως τῆς πολιτικῆς προστασίας ἢ παροχῆς κινήτρων δημιουργεῖ συχνὰ σύγχυσιν ὡς πρὸς τοὺς ἐπιδιωκόμενους σκοπούς. Νὰ ἐξειδικευθῇ ἡ προστασία ὄχι μόνον κατὰ γεωργικὰ προϊόντα, ἀλλὰ καὶ κατὰ περιοχάς.

Ὁ ρυθμὸς αὐξήσεως τῶν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων ἐπηρεάζει ἀποφαστικῶς τὴν ὅλην διαδικασίαν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἀπὸ πλευρᾶς ρυθμοῦ προόδου, περιεχομένου καὶ προοπτικῶν τοῦ μέλλοντος.

Ἐντὶ ὅμως τῆς ἀπαραιτήτου ἐπιταχύνσεως τοῦ ρυθμοῦ τῶν ἐπενδύσεων παγίου κεφαλαίου εἰς τὴν μεταποίησιν παρατηρεῖται ἐπιβράδυνσις. Τοῦτο ἀποτελεῖ πρόβλημα, ἡ οὐσία τοῦ ὁποίου συντίθεται ἐκ τριῶν παραγόντων: Ἐκ τῶν ἐξελίξεων εἰς τὴν εἰσροὴν ἐπιχειρηματικῶν κεφαλαίων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἐκ τῶν περιορισμένων δυνατοτήτων τῶν ἐγχωρίων φορέων τῆς βιομηχανικῆς δραστηριότητος καὶ τέλος ἐκ τῆς ἀνεπαρκοῦς συμπληρώσεως τοῦ οὕτω δημιουργουμένου κενοῦ ὑπὸ τῶν εἰδικῶς συσταθέντων πρὸς τοῦτο κρατικῶν φορέων.

Οὕτω, ἡ ἐξασφάλις ὑψηλῶν ρυθμῶν αὐξήσεως τῶν ἐπενδύσεων εἰς τὴν μεταποίησιν προϋποθέτει νέας συνεχεῖς ἐπενδύσεις εἰς κλίμακα, ἡ ὁποία ὑπερβαίνει τὰ κατὰ τὸ παρὸν ὄρια τῶν δυνατοτήτων τῶν μεμονωμένως ἐνεργούντων ἐγχωρίων ἰδιωτικῶν βιομηχανικῶν φορέων. Βεβαίως, εἶναι αὐτονόητον ὅτι ἡ ὑπὸ τούτων καταβαλλομένη ἀξιόλογος προσπάθεια δέον νὰ ἐνισχυθῇ μὲ κάθε δυνατὸν τρόπον, ὥστε νὰ ἀποκτήσῃ ἡ οἰκονομία ταχέως πλήρη ἰκανότητα αὐτοδυνάμου βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως. Ἀλλὰ ἰδιαιτέρως κατὰ τὴν παρούσαν φάσιν εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἐξασφαλισθῇ, μὲ προοπτικὴν συνεχείας, οὐσιώδης ἐνίσχυσις τῆς βιομηχανικῆς ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος δι' ἐπιχειρηματικῶν κεφαλαίων τοῦ ἐξωτερικοῦ, τὰ ὁποῖα συμβάλλουν ὄχι μόνον εἰς τὴν ἐκβιομηχάνισιν καὶ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς συναλλαγματικῆς θέσεως τῆς χώρας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐξοικείωσιν πρὸς τὰς συγχρόνους παραγωγικὰς καὶ ὀργανωνικὰς μεθόδους.

Ἐξ ἄλλου, δεδομένου ὅτι ἡ ἐκβιομηχάνισις καὶ εἰς τελευταίαν ἀνάλυσιν ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις τῆς χώρας ἀποτελεῖ βασικῶς πρόβλημα φορέων, πρωταρχικῆς σπουδαιότητος εἶναι ἡ ταχέια προώθησις τῶν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων δι' ἀμέσων πρωτοβουλιῶν τῆς Ε.Τ.Β.Α. Ἡ Ε.Τ.Β.Α. πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν πρέπει νὰ συμβάλλῃ ἀμέσως εἰς τὴν κινήσει τῶν ἐγχωρίων βιομηχανικῶν δυνάμεων. Ἐὰν δὲ παρὰ τοῦτο παραμείνουν ἀνεκ-

μετάλλευτα περιθώρια διὰ παραγωγικὰς ἐπενδύσεις ἐπιβάλλεται ὅπως τὸ κενὸν καλυφθῇ δι' ἰδίων πρωτοβουλιῶν τῆς Ε.Τ.Β.Α., ἐνεργούσης ἔστω καὶ αὐτοδυνάμως.

Ἐξαιρετικὸν δὲ ἐπίσης εἶναι νὰ τονισθῇ ἡ ἄμεσος ἀνάγκη ἐκπονήσεως ἀρτίων τεχνικοοικονομικῶν μελετῶν ἔργων, αἱ ὁποῖαι, ἀνταποκρινόμεναι πρὸς τὰς τιθεμένας ὑπὸ τῶν διεθνῶν πιστωτικῶν ὀργανισμῶν προϋποθέσεις, νὰ ἐξασφαλίζουσι τὴν ὑπὸ εὐνοϊκοὺς ὄρους χρηματοδότησιν τῶν σχετικῶν ἔργων.

Ἡ σπουδαιότης τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων καὶ ὡς παράγοντος προωθήσεως τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ ὡς συμψηφιστικοῦ συντελεστοῦ διατηρήσεως ὑψηλῶν ἐπιπέδων οἰκονομικῆς δραστηριότητος ἐπιβάλλει τὴν συνεχῆ βελτίωσιν τοῦ προγραμματισμοῦ αὐτῶν.

Μέχρι τοῦδε ὁ προγραμματισμὸς τῆς οἰκονομίας ἐκινήθη βασικῶς εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν συνολικῶν μεγεθῶν. Ὁ γενικὸς αὐτὸς προγραμματισμὸς εἶναι ἀναμφισβητήτως ἀπαραίτητος. Ἐξ ἄλλου ὅμως, φαίνεται ὅτι ὑφίστανται εὐρέα περιθώρια βελτιώσεως τοῦ προγραμματισμοῦ τῶν ἐπὶ μέρους ἔργων. Τόσον ἀπὸ πλευρᾶς καθορισμοῦ προτεραιοτήτων ὅσον καὶ ἀπὸ πλευρᾶς σχεδιασμοῦ καὶ ἐκτελέσεως τῶν ἐπὶ μέρους ἔργων φαίνεται ὅτι ὑπάρχουσι σημαντικαὶ ἀδυναμίαι. Εἶναι, κατὰ συνέπειαν, βασικῆς σημασίας ὅπως παραλλήλως πρὸς τὴν ἐπιδίωξιν καὶ πραγματοποιήσιν ὑψηλῶν ἐπιπέδων δημοσίων ἐπενδύσεων ἐπιτευχθῇ καὶ ἡ διαρθρωτικὴ βελτίωσις αὐτῶν κατὰ τρόπον ἀποκλείοντα τὴν παρείσφρυσιν ἔργων ἀμφιβόλου κοινωνικοοικονομικῆς παραγωγικότητος.

Κύριοι Μέτοχοι,

Ἡ κατὰ τὸ 1966 ἐξάλειψις τῆς χρυσοφιλίας ἀποτελεῖ ἀποφασιστικὴν ἐξυγίανσιν ἀναδιαρθρωτικῆς σημασίας διὰ τὴν οἰκονομίαν. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀνακοπὴν τῆς σοβαρᾶς ἀπωλείας πολυτίμων πόρων καὶ πέραν τῆς ἐνισχύσεως τῆς τροπῆς τῆς ἐθνικῆς ἀποταμιεύσεως πρὸς τὰς τραπέζας καὶ τὰς ὁμολογιακὰς ἐκδόσεις, ἡ ἐπελθούσα ἐξυγίανσις διευρύνει τὰς δυνατότητας ἐπιταχύνσεως τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Ἀπὸ πολλῶν ὅμως ἀπόψεων, καὶ παρὰ τὸ ὑψηλὸν ποσοστὸν αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἡ σημειουμένη πρόοδος εἰς βασικοὺς τομεῖς τῆς οἰκονομίας παραμένει κατωτέρα τῆς ἐπιβαλλομένης διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῶν ἀπαραιτητῶν διαρθρωτικῶν βελτιώσεων, ἄνευ τῶν ὁποίων ὄχι μόνον ἡ ἐπιτάχυνσις, ἀλλὰ καὶ ἡ διατήρησις τοῦ ρυθμοῦ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως θὰ καταστῇ προβληματικὴ.

Ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος πάντοτε ὑπεστήριξεν ὅτι ἡ νομισματικὴ σταθερότης ἀποτελεῖ ἀναγκαίαν καὶ κρίσιμον, ὄχι ὅμως καὶ ἐπαρκῆ, προϋπόθεσιν διὰ τὴν οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν πρόοδον. Ἀπαιτοῦνται εὐρείας

ἐκτάσεως ὀργανωτικαὶ προσπάθειαι καὶ συνεχῆς πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν κινητοποιήσις εἰς ἓν πλαίσιον σταθερότητος καὶ ὁμαλότητος εἰς τὸν τόπον. Εἶναι διὰ τοῦτο ἀνάγκη νὰ ἐξαρθῇ ἡ σημασία τῆς ἐδραιώσεως γενικωτέρου κλίματος ἐμπιστοσύνης καὶ διὰ τὴν προσέλκυσιν δανειακῶν καὶ ἐπιχειρηματικῶν κεφαλαίων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ διὰ τὴν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν παραγωγικὴν κινητοποίησιν.

Κατόπιν πολλῶν καὶ ἐπιμόνων προσπαθειῶν, ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἔχει ἤδη δημιουργήσει τὰς βασικὰς προϋποθέσεις ὥστε, εἰς μίαν νέαν προσπάθειαν ἐντὸς τῆς προσεχοῦς δεκαετίας, νὰ κατοχυρώσῃ τὸ οἰκονομικὸν του μέλλον. Κατὰ τὴν ἀποφασιστικὴν ὁμως αὐτὴν καμπήν, πρέπει νὰ ἔχωμεν ἐπίγνωσιν τόσον τῶν μεγάλων δυνατοτήτων ὅσον καὶ τῆς εὐαισθησίας τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Ἐὰν ἐξασφαλισθῇ κλίμα ἐμπιστοσύνης καὶ ἀναληφθῶν αἱ ἀπαραίτητοι πρωτοβουλίαι πρὸς τὰς ἐπιβαλλομένας κατευθύνσεις, εἶναι ἀσφαλῶς δυνατὸν νὰ ἐπιτύχωμεν συνεχῆ οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν πρόοδον δι' ὀλόκληρον τὸν ἑλληνικὸν λαόν.